

Stručná kronika Boušína u Slatiny nad Úpou

**Sepsáno pro všechny, kteří by se rádi
dozvěděli něco více o této obci**

14. století	
Období	Událost
1350	Kostel Navštívení Panny Marie je poprvé zmiňován jako farní.
1358	Doložena existence farní školy, jež zanikla za husitských válek. Zemřel plebán Děřich ¹ .
1368-1396	Farářem na Boušíně byl Martin Albert ze Skalice († 1396), který sem byl dosazen tehdejším pánem Hynkem z Dubé na Vízmburce.

1350

První zmínka o svatostánku Navštívení Panny Marie jako farním kostele

Právě k tomuto roku existuje zmínka² o tom, že zdejší kostel fungoval jako farní³, přičemž jako jeho patroni jsou uváděni např. bratři Hynek (roku 1363 měl na Boušíně právo podací) a Jindřich, synové Hynka Crhy z Dubé a z Náchoda a v roce 1368 se stal zdejším farářem Martin, syn Rubína ze Skalice.

Sama osada vznikla nejspíše již ve 2. polovině 12. století a traduje se, že svůj název nese podle svého zakladatele Bohuše, kastelána kladského⁴. Původně totiž nesla pojmenování Bohušín, teprve koncem 19. století začalo z názvu mizet písmeno h a pojmenování se stabilizovalo na podobě Boušín, kterou používáme dodnes. Osídlení tohoto místa je však mnohem starší, neboť v jeho okolí bylo nalezeno mnoho kamenných nástrojů, což dokazuje zdejší kolonizaci již v době kamenné.

Spisovatel Václav Řezníček ho popisuje takto:

„Bohušín je vlastně jen několik chaloupek na vysoké stráni nad úpským údolím. Nalézá se zde vedle nich prostinký kostelík zasvěcený „zvěstování matky boží“, o němž jde tradice, že která dívka se chce „šťastně“ vdát, že sedmkrát má zdejší pouť navštívit. Kolem kostelíka rozkládá se neveliký hřbitov, prostinký, veselý. Odpočívající na něm vidí většinou domů, do svých dědinek, na svá pole a odtamtud je opět vidět sem. Opodál, skoro u lesa, stojí dřevěná, roubená fara. Za větru prý padají z borovic a smrků šišky do komína a tím do nístěje.“⁵

Koncem 19. století zde žilo 48 obyvatel katolického vyznání v 6 domech. Vedle kostela a fary zde tehdy fungovala 1 hospoda⁶.

¹ Václav Šrám, Okres Česko-Skalický. Nástin historický, Praha 1882.

² Pavel Körber, Krajem Boženy Němcové. Babičino údolí, Praha 1922.

³ Krkonošské noviny, Trutnov 1. června 2002.

⁴ Vilém Schreiber, Průvodce po Červeném Kostelci, Úpici a okolí, Úpice 1923.

⁵ Václav Řezníček, U českého lva. Historie z doby rozruchu Praha 1883.

⁶ Václav Šrám, Okres Česko-Skalický. Nástin historický, Praha 1882.

15. století	
Období	Událost
1424	Původní kostel vypálen a pobořen.
1464	Podle nezaručené zprávy měl na Boušíně postavit dřevěný kostel Jan Litobořský z Chlumu a na Turyni.
9. března 1472	Rozdělení majetku mezi syny Jiřího z Poděbrad. Vízburské zboží i s Boušínem obdržel Jindřich starší, vévoda Minsterberský ⁷ .
1497	Jan mladší Špetle z Prudic a ze Žlebů (od roku 1504 z Janovic) vlastnil vízburské zboží, které obsahovalo též boušínský kostel.

1424

Pravděpodobné vypálení a poboření původního kostela

Většina pramenů se shoduje, že původní kostel byl husity vypálen a pobořen právě v tomto roce, kdy Jan Žižka z Trocnova posílen vojskem hradeckým porazil 6. ledna u České Skalice katolické pány Jana Městeckého z Opočna, Půtu z Častolovic, Hynka Červenohorského a Arnošta z Černčic⁸. Vyloučené však není ani to, že k tomu došlo až roku 1427, kdy byl obléhán nedaleký hrad Červená Hora. O tom napsal prof. Sedláček toto:

„Až do r. 1427 držel Hynek panství své i okolí v poslušenství církve. K jeho podání ustanoven jest r. 1426 katolický farář v Kostelci, a ještě r. 1427 pomáhali oba bratři z hradů svých Abršpachu a Červené Hory straně pod jednou. Nepohodlného jim sousedství zbaviti se chtěli Hradečtí, Jaroměřští, Dvorští, Náchodští a Matěj Salava z Lípy, i přitrhše k Červené Hoře, jali se ji úsilovně obléhávati. Když pak k nim přibyli Sirotci, kteří se právě ze Slezska vraceli, poddala se posádka Červenohorská na úmluvu (r. 1427 ok. 8. června), tak že odtud volně odtáhnouti mohla. Potom hrad napřed vypálen a po té pobořen jest.“⁹

1464

Výstavba nového dřevěného kostela

Podle nezaručené zprávy P. Josefa Myslimíra Ludvíka postavil Jan Litobořský z Chlumu a na Turyni nový dřevěný kostel, který měl být výrazem díků za zázračné uzdravení své hluchoněmé dcery.

16. století	
Období	Událost

⁷ Josef Myslimír Ludvík, Památky hradu, města a panství Náchoda, i vlastníkův jeho, Díl 1, Hradec Králové 1857.

⁸ Karel Vladislav Zap, Vypsání husitské války, Praha 1868.

⁹ August Sedláček, Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl pátý. Podkrkonoší, Praha 1887.

1516-1519

Zboží vízmburské se i s Boušínem dostalo natrvalo k náchodskému panství

Jindřich starší, vévoda Minsterberský se válkami velmi zadlužil a nebyl ani dobrým hospodářem, proto 14. června 1497 prodal Janu Špetlovi mladšímu z Prudic a Žlebů zboží náchodské a skalické za 3 500 kop grošůčeských a neznámého roku též zboží vízmburské Petrovi z Adršpachu a Dubé. Ten ho v období let 1516-1519 prodal Janu Špetlovi z Janovic a Náchoda, čímž se Boušín stal součástí náchodského panství až do roku 1849, kdy došlo k jeho zrušení a Boušín se stal částí nově vzniklé obce Slatiny nad Úpou.

U změny majitele vízmburského zboží se však prameny rozcházejí. Některé řadí Boušín do majetku, který získal Jan Špetle mladší z Prudic a Žlebů již v roce 1497, ale zde jde o zjevný omyl, protože Boušín a Vízmbursko nikdy nebyly součástí tehdy nabytého skalického či náchodského zboží¹⁰. Problém se vyskytuje i u toho, jak a kdy získal vízmburské zboží Petr z Adršpachu a Dubé. Profesor Sedláček píše: „... *Po panu Jiříkovi držel syn jeho Jindřich starší (r. 1472) Visembursko k panství svému Náchodskému, obdržev je přidělení s bratřími svými. Zadluživ se, zapsal zboží Visemburské (před r. 1483) v 1300 fl. uh. Hanuši Volfovi z Varnsdorfu tak, že kdyby strana straně dala věděti půl léta napřed, že se může zboží to vyplatiti. Hanuš zapsal právo toEufemii, ženě své, Kateřině, dceři své, a Fridrichovi ze Šumberka, muži jejímu. Těm všem dal kníže věděti r. 1485 na jaře a vyplatil Visemburk nikoliv bez soudův a namáhání. Zdá se, že kníže hned potom Visemburk prodal Zbyňkovi z Buchova, který se v držení jeho r. 1487 nacházel. Po něm následoval jako držitel Petr Adršpach z Dubé a z Náchoda, a ten prodal asi 1516-1519 Visemburk hrad pustý se dvorem poplužným, městečko Úpici, vsi Radčí, Brusnici, Kyje, Slatinu, Havlovice, Rtyňi, Bohuslavice, Bohdašín, Libnětov, Maršov, Studenec, Rubinovice, Suchovršice, Batňovice, Svatoňovice, městečko Kostelec, vsi Lhotu a Přibyslav, vsi pusté Sedloňovice a Petrovičky Janu Špetlovi z Janovic. Od té doby patří pustý hrad a panství k Náchodsku*¹¹.“

Vyvstává tedy otázka, zda Petr z Adršpachu a Dubé získal vízmburské zboží přímo od Jindřicha staršího, vévody Minsterberského, či od někoho jiného, např. Sedláčkem zmiňovaného Zbyňka z Buchova, který měl podle všeho v letech 1484-1488 v zástavě náchodské zboží¹². Pro nedostatek originálních listinných pramenů a kvůli různým záměnám a omylům v prepisech názvů i jmen v rámci staletí, se nám to sotva kdy podaří. Stejně tak

¹⁰ Rok 1497 uvádí např. Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, který napsal Zdeněk Wirth s příspěvky Františka Macháta a vyšel v Praze v roce 1910. Na vině je stručný přehled majitelů v Ludvíkových Památkách hradu, města a panství Náchoda, i vlastníkův jeho, který uvádí k roku 1497 majitelem náchodského hradu i zboží Jana mladšího Špetlu z Prudic a ze Žlebů a vedle náchodského zboží zde uvádí i to vízmburské, aniž by zde udělal poznámku, že ho získal později než právě v uvedeném roce.

¹¹ August Sedláček, Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl pátý. Podkrkonoší, Praha 1887.

¹² Vilém Schreiber, Kronika Města Úpice 1. díl (od počátku do roku 1700, rukopis).

nikdy nezjistíme přesné datum nebo rok, kdy získal Jan Špetle z Janovic a Náchoda vízmburské zboží. S jistotou můžeme říci jen to, že Vízmbursko je uváděno jako zvláštní zboží ještě roku 1533, kdy ho Hynek Špetle z Janovic prodal Vojtěchovi z Pernštejna.

17. století	
Období	Událost
1682-1692	Výstavba kostela Navštívení Panny Marie ¹³ .

1682-1692

Výstavba kostela Navštívení Panny Marie

Kostel na Boušíně byl založen ve 2. polovině 12. století Bohušem Bradatým, kastelánem Kladským, jak se domnívá první kronikář Náchodska P. Josef Myslimír Ludvík. S určitostí víme, že již v polovině 13. století byly farnosti na Boušíně, ve Rtyni a v Úpici. Podle knih konfirmačních, které nechal sepsat první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, tu byla v roce 1350 farnost s dřevěným kostelíkem a plebánem, který zde sídlil. Prvním plebánem tu byl Jetřich, příbuzný arcibiskupův a kolem roku 1375 byl tady farářem Albrecht ze Skalice -z rodu Pánů erbu zlatého třmene. Páni erbu zlatého třmene měli v držení zdejší kraj pokud paměť sahá, po Slavníkovcích.

Petr ze Skalice - z rodu Pánů erbu zlatého třmene měl dva syny - Tasse a Sezemu. Tassovi nebo už jeho otcí, se připisuje založení bílého hradu nad Havlovicemi, který nesl jméno Vízmburk. Tass z Vízmburka byl předním hodnostářem království za vlády Václava II. a hrad Vízmburk byl postaven na evropské úrovni. Po Tassovi drželi hrad Vízmburk páni z Dubé a tím byli i feudálními pány Boušina, a to až do hustiských válek.

V husitských válkách, asi roku 1424 byl Boušín vypálen a kostelík pobořen. Farnost zanikla. Podle nezaručené zprávy P. Josefa Myslimíra Ludvíka postavil na Boušíně nový dřevěný kostel v roce 1464 Jan Litobořský z Chlumu seděním na Turyni jako výraz díků za zázračné uzdravení své hluchoněmé dcerky. Pověst o této události vylíčila i Božena Němcová ve své Babičce. Pod kostelem stojí Mariánská kaplička, nad jejímž vchodem je událost uzdravení popsána následovně: *„Tam, kde je dnešní fara, stával před časy dvorec Turyňského pána. Často sem dojížděl s malou dceruškou. Nebe dalo jí krásu, ale nemoc vzala ubohé se sluchem i řeč. Ovečky však jí rozumněly a ovčákův pes četl jí z očí. Jednou, když jí zlákal jaro, vydala se k ovečkám sama. Cesty jí vedly, ale také svedly a zavedly v prales nad divou řekou. Temných hlubin se bála, ale studánka ve stráni ji zvěbila, pramen osvěžil, a když v pláči spjala ruce k prosebnému Zdrávas, aby jí svatá Paní z lesů vyvedla, stal se div: Hluchá slyší, jak němé dosud rty šeptají živá slova. Za štěkotem běží z lesa ven, zahlédne dvorec, slyší zvonky oveček a na žasnoucího pastuchu volá: „Bárto, Bárto!“ Na poděkování zázračného uzdravení daroval Turyňský pán dvorec i s poplužím záduší a vybudoval na Bohušíně mariánskou svatyni.“* Od této události se na Boušíně šíří vděčná úcta k Panně Marii a Boušín se stává mariánským poutním místem.

V roce 1447 byl Slezany vypálen a pobořen hrad Vízmburk. Zboží vízmburské pak přechází i s Boušínem k panství náchodskému do majetku Špetly z Janovic, Posledním českým

¹³ Náchodské listy, Náchod 24. prosince 1943.

majitelem náchodského panství byl Adam Erdman Trčka z Lípy, který byl zabit spolu se svým švagrem Albrechtem z Valdštejna v Chebu roku 1634. Po jeho smrti dostává Náchod darem od císaře Ferdinanda III. mladý italský šlechtic Octavio Piccolomini de Aragona jako odměnu za spoluúčast na zavraždění Valdštejna. Prozradil totiž Valdštejnovo spiknutí proti císaři. Rod Piccolomini se pak drží na Náchodě celých 250 let. Do jeho panství patří i Boušín. Octavianův synovec Lorenzo Piccolomini nechal vybudovat na troskách starého dřevěného kostela, který byl zničen v průběhu třicetileté války, nový kostel, a to v letech 1682-1692. Tento kostel je dochovaný v původní podobě až dodnes.

Z původní výzdoby kostela se dochovala pouze kazatelna a cínová křtitelnice z konce 17. století (opravována 1838 a 1883). Ostatní zařízení je z poloviny a konce 19. století.

Na hlavním oltáři je vzácný obraz Navštívení Panny Marie z roku 1856. Jeho autorem je akademický malíř Gustav Vacek, rodák z Červeného Kostelce. Malíř Vacek byl přítelem Boženy Němcové, žil a pracoval v Praze a ve Vídni, ateliér měl i ve svém domě v Červeném Kostelci. Byl ve své době malířem významným, protože portrétoval i císařskou rodinu Františka Josefa. Studoval na malířské akademii v Praze u Mistra Tkadlíka. Zemřel v Červeném Kostelci v roce 1894 vysílen nervovou a oční chorobou a je tam v rodinné hrobce pochován.

18. století	
Období	Událost
1710	Na Boušíně připomínána „chalupa zádušní samotná“.
1728-1730	Výstavba fary.
1730	Kostel osazen prvním vlastním farářem, kterým se stal Jiří Milota (1730-1746). Založena pamětní kniha farnosti.
1745	Škoda po vpádu pruských vojsk činila při boušínském kostele 320 zl. (při chrámu 140 zl., farář 180 zl.) ¹⁴ .
1746	Velké sucho.
14. srpna 1752	Pod podlahu kostelíka na Boušíně pochovali Jiříka Staňka – faráře, kterého „pošavlovali“ za slezských válek Prušáci a i kulku jejich do konce života v těle nosil, když před nimi „dveřmi práskl.“
1769	Vybudování původní mariánské kapličky.
1771	Velké mrazy o velikonočních svátcích.
1775	Selské povstání v celém okolí.
1794	Ve 2 zdejších domech žilo 16 obyvatel.

1712

Zemřel Vavřinec (Lorenzo) Piccolomini-Pieri d'Aragona

¹⁴ Josef Myslimír Ludvík, Památky hradu, města a panství Náchoda, i vlastníkův jeho, Díl 1, Hradec Králové 1857.

Narodil se 24. listopadu 1656. Roku 1679 se ujal náchodského panství, které zdědil po smrti jeho staršího a svobodného bratra Eneáše. Kněžna Maria Benigna však nechtěla postoupit vládu nad ním a teprve v roce 1685 se odstěhovala do Prahy. Skoro stále se zdržoval na panství, dal zcela přestavět a rozšířit letní zámek v Ratibořicích, i kapli v něm upravil, a obnovil též rýzmburský dvůr. V letech 1682-1692 nechal postavit na Boušíně kamenné budovy kostela Navštívení Panny Marie a přilehlé fary. Zasnouben byl 8. září 1688 s Annou Viktorií, dcerou Leopolda, hraběte Kolovrata Liebsteinského. Z tohoto manželství se dočkalo dospělosti 6 dětí: Jan, Norbert, Oktavius, Marie, Kateřina a Ludmila. Tentýž kníže jel 2. července 1694 se 6 koňmi v kočáru na poutní slavnost do Boušína; když pak pod Slatinou najel na vysoký most přes Úpu, most se prolomil a kníže se spolu s kočárem i s koňmi propadl mezi trámy a mostnice, kde vězel do té doby, než se lidé sběhli a všem pomohli, aniž bylo někomu ublíženo. Na památku této události byla postavena kaplička s vyobrazením této události. Zemřel 22. srpna 1712 v Ratibořicích¹⁵.

1728-1730

Výstavba fary

Tato barokní fara pochází z let 1728-1730 a iniciátorkou její výstavby byla kněžna Anna Piccolomini, rozená z Kolovrat. Na jejím dvoře je rázovitý srub z jedlových klád z konce 17. století, roubená stodola však byla v roce 1967 zbourána. Právě zde byl v roce 1848 oloupen P. Josef Myslimír Ludvík bandou bratří Špetlů.

1730

Založení pamětní knihy farnosti

Tato farní kronika byla vedena ve dvou svazcích až do roku 1947, kdy je v květnu toho roku v kronice poslední zápis. Z této kroniky čerpal Alois Jirásek¹⁶ pro svou kroniku „U nás“. Na Boušín dějově umístil její 1. díl - Úhor (dobrácký farář Antonín Ondrášek s včeličkami-¹⁷dušičkami). Po nástupu komunistického režimu byly kroniky z fary odvezeny do okesního archivu a kronika se již dále nepsala. Kniha Paměti boušínské farnosti z let 1947-2002 obsahuje jednak opsané zápisy z obecních kronik vztahujících se k farnosti, dále pak vzpomínky pamětníků a obyvatel boušínské fary. Teprve na sklonku roku 2000 bylo rozhodnuto v psaní farní kroniky pokračovat a od roku 2002 je opět vedena řádná pamětní kniha boušínské farnosti, kterou nyní píše Marta Kolisková¹⁸.

1769

Vybudování původní Mariánské kapličky

¹⁵ Josef Myslimír Ludvík, Památky hradu, města a panství Náchoda, i vlastníkův jeho, Díl 1, Hradec Králové 1857.

¹⁶ Boušínskou faru navštívil např. v roce 1894.

¹⁷ Národní listy, Praha 3. září 1927.

¹⁸ www.farnostbousin.cz/Historie.html.

Asi 100 m v lese pod kostelem stojí Mariánská kaplička se studánkou připomínající událost zázračného uzdravení z roku 1464. Vpředu nad vchodem je umístěna mramorová deska s vyličením této události: „*Tam, kde je dnešní fara, stával před časy dvorec turyňského pána. Často sem dojížděl s malou dceruškou. Nebe jí dalo krásu, ale nemoc vzala ubohé se sluchem i řeč. Ovečky však jí rozuměly a ovčákův pes četl jí z očí. Jednou, když ji zlákal jaro, vydala se k ovečkám sama. Cesty ji vedly, ale také svedly a zavedly v prales nad divou řekou. Temných hlubin se bála, ale studánka ve stráni ji zvěbila, pramen osvěžil, a když v pláči spjala ruce k prosebnému „Zdrávas!“ – aby ji svatá paní z lesů vyvedla, stal se div: hluchá slyší, jak němé dosud rty šeptají živá slova, za štěkotem běží z lesa ven. Zahlédne dvorec, slyší zvonky oveček a radostně na žasnoucího pastuchu volá: „Bárto, Bárto!“ Na poděkování zázračného uzdravení daroval turyňský pán dvorec i s poplužím záduší a vybudoval na Boušíně mariánskou svatyni.*“ Autorem textu je dřívější ředitel škol v Červeném Kostelci Bohumil Kulíš.

Původní kaplička stávala asi o 50 m výše u cesty proti kopci, což dosvědčuje velký plochý kámen se třemi otvory a s letopočtem 1769 (dnes již špatněčitelným). Studánka bývala prý krytá pouze šindelovou stříškou a až do roku 1925 tam chodili boušínští obyvatelé pro vodu. V roce 1924 byla postavena díky veřejné obecní sbírce kaplička zděná v dnešní podobě.

V kapličce bývala nahoře ve výklenku soška Panny Marie a dole u pramene klečícího děvčátka. Tyto byly před vánocemi v roce 2007 zcizeny. Soška Panny Marie byla posléze nahrazena jinou.

19. století	
Období	Událost
1808	Umístění stanice zeměbrany.
1824	Ve 4 zdejších domech žilo 28 obyvatel.
1831	Větší oprava kostela.
19. června 1843	Celé boušínské okolí zasáhla bouře s deštěm a kroupami, která následně způsobila rozvodnění Úpy.
1848	Lynč loupeživých bratrů Špetlů ¹⁹ .
1876	Stavba Boušínské lávky.
1888	Při kopání pařezů v Zádušním lese našel František Šváb, nájemce z čp. 93 ve Slatině nad Úpou, středověký meč, který odevzdal lesnímu Aloisi Eckertovi.
1895	Boušín zmiňován jako farní osada se 6 domy a 38 obyvateli.
1. října 1896	Farář Josef Vyhnálek odešel na odpočinek, čímž se uvolnila zdejší fara ²⁰ .
1900	Zdejší duchovní Josef Kalous se stal hronovským farářem ²¹ .

1808

¹⁹ Obnova, Hradec Králové 31. března 1905.

²⁰ Obnova, Hradec Králové 16. října 1896.

²¹ Obnova, Hradec Králové 1. června 1900.

Umístění stanice zeměbrany

Roku 1808 se začala na náchodském panství zřizovat podle nařízení Josefa hraběte Vratislava zeměbrana (Landwehr), jejíž stanice byla umístěna na Boušín a jejím vedením byl pověřen slatinský rychtář Kobr.

1848

Lynč loupeživých bratrů Špetlů

Bratři Jan a Josef Špetlové († 7. června 1848 Mečov) byli vůdčími členy loupeživé bandy, která působila na pomezí dnešních okresů Náchod a Trutnov a zasáhla i do dějin Boušína. O jejich osudu pojednává nejlépe následující článek:

„Dr. Václav Řezníček:

Lidový soud nad zloději na Skalicku r. 1848.

Metternichovo státnické umění konečně tak se přežilo, že vládní jeho systém zůstával bez moci a vlivu i v odlehlé podhorské krajině, již obýval zbožný, tichý a poslušný český lid. Toho dokladem bylo na úpatí Krkonošů a hor Žaltmanských rozprostírající se Skalicko, kde pak následkem toho došlo k nejhroznějším výstupům, jaké se též i v nejkliďnějším kraji mohou vyskytnouti, začne-li lid sám souditi. Jest to kus úžasné a kruté historie ze života a citu českého lidu. Aby časem ve mnohém v zapomenutí nevešla, vyličuji ji přesně historicky, a sice pragmaticky a podrobně jednak dle sdělení účastníků aočitých svědků, od nichž jsem o výstupech těch vyprávěti slýchával, jednak dle zápisů v pamětních knihách a farních matrikách na Skalicku.

Ve druhé polovici let čtyřicátých minulého století najednou začalo se na Skalicku objevovati zlodějství, o němž zde dříve ani slýcháno nebývalo. Krádeže stále se množily, zloději stávali se opovázlivějšími, což nasvědčovalo, že jednak mají odběratele a přechovávače a jednak i ochránce. Byl-li některý ze krádeží podezřelý člověk u patrimoniálního práva na náchodském zámku udán, žalobci bylo tam vyhrožováno trestním stiháním pro nářek cti zachovalého muže, ač mnohdy se určitě vědělo, že se jedná o skutečné zloděje. Na ochranu proti nim všeobecně se v noci hlídalo. Ale hlídající musili často utéci nebo se skrýti, neboť zloději přicházeli v celých tlupách. Jedni obstoupili k vykradení určené stavení a jiní v něm pak loupili. Do měst se neodvažovali, řádili jenom na vsích, nikoho tam ze svých návštěv nevyjímajíce, což také zažil vlastenecký kněz, národní buditel a spisovatel Josef Myslimír Ludvík. Ten dne 11. července 1847 z lokálie Studnické dostal se za faráře na Boušín, kde ho zloději ihned v září na to, když se tam úplně nastěhoval, navštívili a do poslední možnosti faru mu vykradli. Poměry stávaly se proto na celém Skalicku nesnesitelnými a volání po odstranění bujejícího zde zlodějství bylo jako hlasem zanikajícím v poušti. Na náchodském zámku právní páni úředníci byli ke všem žalobám na krádeže na Skalicku hluší.

Do těchto poměrů přišla v březnu r. 1848 konstituce a působení její začalo se také brzy jeviti i na Skalicku, kde zřízeny v České Skalici, na Hoříčkách a vTřebešově národní gardy, čili jak se zde říkalo »sousedské strážce«, a počátkem měsíce června provedeny byly tady volby do sněmu království Českého, při čemž za vikariát náchodský za poslance zvoleni byli Josef Pich, představený z Hoříček, tj. Hubka, návladní města Náchoda. Sněm tento však svolán nebyl.

Konstituci mnozí na Skalicku vykládali si však dle vkusu své vlastní obraznosti, což především učinili rádící zde zloději. Ti opatřili se nyní také střelnou zbrojí. Koncem měsíce máje vypravili se v noci na lup do vsi Mezleče, chtějí tam, okrásti hospodáře Bartoše. Ten však hlídá, zpozoroval je a vyšel na ně s otázkou, co chtějí, odhodlán jsa majetek svůj hájiti. Tím ze svého počínu vyrušení zloději po Bartošovi střelili a poranili ho do kolena. Hlukem z toho vzniklým vybouřeno bylo sousedstvo, proto zloději musili rychle prchnouti. Že však užili střelné zbraně, pochopitelně všeobecně lid v celém kraji podráždilo, neboť nikdo necítil se bezpečným více již ani životem.

Při útěku od stavení Bartošova v Mezleči jeden ze zlodějů ztratil čepici, dle níž byl pak brzy nalezen. Člověk ten tiše povolán byl k představenému, kde z účasti na zlodějské výpravě v Mezleči usvědčen. Při tom byl vyzván, aby pověděl, kdo byli jeho společníci a kdo z nich po Bartošovi střelil. Usvědčený zpočátku zdráhal se to říci. Avšak vida, že je zle, konečně na ubezpečení, že jemu se nestane nic, pak-li ostatní prozradí, pověděl jejich jména. Zatím ponechán byl v bezpečí, aby nemohl nikoho varovati, a ihned učiněna byla na Hoříčkách opatření, aby prozrazení zloději byli schytáni. Především šlo o to, aby lapen byl jejich »hejtman« Jan Špetla ze Slatiny. Proto byl jmenovaný nenápadně střežen, až bude doma ve své chalupě č. 138 na slatinských Končinách. Když bedlivě ho sledující na Hoříčky podali pokyn, že Špetla dlí doma, sousedská stráž čili garda na Hoříčkách vstoupila do zbraně a majíc bezpečnou zprávu, že Špetla vedl zlodějskou výpravu do Mezleče na hospodáře Bartoše, vytáhla večer v pondělí dne 5. června do Slatiny, aby nejprve jeho zatkla. V tichosti obstoupila na slatinských Končinách jeho chalupu a potom někteří silní a neohrožení členové její vešli do stavení, aby Špetlu odvedli.

Avšak vedle něho, tehdy 42letého muže, našli tam ještě 31 rok starého jeho bratra Josefa Špetlu ze Slatiny a Ignáce Siegla, vysloužilého vojáka a tuláka, který krajem žebraje lajda a vyhlížel, kde by se co dalo ukrásti. Siegel byl Němec, rodilý z Janovic na panství Teplickém, a Jan Špetla ho ve své chalupě přechovával. Když hoříčtí gardisté do Špetlova stavení vešli, zloději zde shromáždění seděli u štědré večere, posilující a chystající se na nějakou novou výpravu. Vidouce, že mají býti zatčeni, postavili se gardistům na odpor a bránili se. Ve rvačce takto vzniklé Jan Špetla vytrhl jednomu z gardistů pušku a byl by ho málem zastřelil. Avšak po delším zápase byli zloději konečně přemoženi, svázáni a vedeni do Mezleče před příbytek postřeleného Bartoše, kam hoříčská garda s nimi za úsvitu v úterý dne 6. června dorazila.

Zde byli zloději provazy a řetězy přivázáni ke stromům, a sice tvářemi k jejich kmenům. Napotom byli obecním právem vyslýcháni, kde všude kradli, kdo jsou další jejich tovaryši, kdo odbírači. Zpráva o zjímání zlodějů ve Slatině a o dovedení jejich do Mezleče rychle roznesla se po širém okolí a lid se všech stran se sem sbíhal v náladě nanejvýš roztrpčené. Přicházeli zejména ti, kdo byli okradeni, aby své škůdce, proti nimž ovšem zuřili, osobně poznali a viděli. Zloději k otázkám jim kladeným nejprve mlčeli a dokonce se jim smáli, neberouce zatčení své dost vážně, patrně spoléhající a očekávající, že naleznou také zastánce. Avšak jinak soudil shluklý lid. Ten ve svém roztrpčení byl chováním jejich brzy netrpěliv a podrážděna vyslýchání zlodějů ujal se sám, rázem změniv je ve způsob starodávného práva útrpného.

Když zloději nechtěli o svých tovaryších a odbíračích povědět po dobrém, jal se lid nutiti je k tomu násilím. Okradení nejprve začali je pruty a pak co komu do ruky přišlo, mlátiti, při čemž zloději lid ještě více dráždili, napomínající se k mlčení voláním: »Zadku, trp, hubo, mlč!« Do Mezleče nahrnula se zatím sta lidí a zloději byli zde bití po celý úterek 6. června, v noci na středu a pak ve středu 7. června, kdy byli bitím již tak ztrýzněni, že je Antonín Müller, kaplan na Hoříčkách, svátostmi umírajících zaopatřil. V této své zbědovanosti své tovaryše a

spojence konečně jmenovali. Udali, že to byli hlavně Josef Špetla ze Zliče, Jan Exnar z Říkova, který byl naznačen jako podhejtman patrně organisované roty zlodějské, Ignác Kluština ze Žernova, Špaček vůbec Trepka zvaný ze Studnic a jistý Augustin Joudal. A také pověděli, že na náchodském zámku mezi úředníky měli ochránce hlavně v kancelistovi vrchnostenského úřadu Šulcovi.

Po tomto vyznání, k němuž byli zloději dva dny a noc trvajícím bitím od okradeného a roztrpčeného tím lidu donuceni, snažily se vlivnější osoby dalšímu trýznění jejich učiniti přítrž. Po dalším namáhání, když byla celá zlodějská společnost prozrazena, podařilo se lid v Mezleči sběhlý ukrotiti, že ve svém hněvu se mírnil.

Do České Skalice a do Třebešova obecním představenstvům a gardám poslány byly z Mezleče zprávy o tom, koho z tamního okolí zloději za své tovaryše naznačili, aby škůdci ti byli učiněni neškodnými a zatčeni. Ztlučení pak a hladem vysílení bratří Špetlové a Siegl potom vedeni byli z Mezleče večer ve středu dne 7. června domů do Slatiny. Avšak sotva že byli z Mezleče na mečovskou půdu dovedeni, lid v zástupech je provázející, dříve často od nich okradený, ve tmě se na ně vrhl a všechny tři je v polích k smrti utloukl. Rozdráždění to bylo vysvětlitelné, neboť tj. jenom ve vsi Slatině pouze v zimě od listopadu 1847 do března 1848 provedeno bylo přes 30 nočních krádeží.

Lidovým soudem u Mečova postižení zloději Jan Špetla, Josef Špetla a Ignác Siegl byli napotom po ohledání krajské komise dne 12. června na Boušíně pohřbeni.

V České Skalici mezi tamním susedstvem panovaly již před r. 1848 roztrpčení a nespokojenost, mající pramen a původ svůj hlavně v jednání městského syndika čili písaře Javůrka, který si ve městě dělal, co chtěl a proti zřejmým jeho přehmatům u vrchnostenského úřadu na náchodském zámku nebylo žádného dovolání práva. Když pak vydána byla konstituce, susedstvo skalické proti jednání vrchností ustanoveného magistrátu, vlastně jeho syndika, nechťc různá bezpráví a křivdy déle trpěti, v úterý po velikonocích dne 25. dubna povstalo. Mnoho susedů vešlo na obecní úřad, kde magistrátu činili výčitky a vedle toho písaře Javůrka zbili a zúřadu vyhnali. Vrchností dosazený magistrát se následkem tohoto projevu nespokojenosti ihned rozešel a susedstvo ke správě města dosadilo samo Hynka Víta, knihaře, jako purkmistra, Jana Vidličku, truhláře, a Karla Semeráka, truhláře, jako radní, kteří susedstvu slíbili spravedlivější správu obce a zavedení pořádku zákonům neodporujícího. Krajský úřad v Hradci Králové proti opatření tomu nečinil námitek žádných, patrně pokládaje je za odůvodněné.

Když 7. června došlo z Mezleče do České Skalice sdělení, kdo v okolí jejím jsou obávaní a nebezpeční zloději, susedstvem dosazená správa obce pokládala za věc zákonitého pořádku a veřejné bezpečnosti, aby je dala zjímati a učinila neškodnými. Proto skalická garda ihned vytáhla na dvě strany, aby to provedla. Jedna část její ve Zliči zatkla 36letého Josefa Špetlu, na Žernově 40letého Ignáce Kluštinu a Augustina Joudala. Druhá část její spolu s gardou třebešovskou zatkla v Říkově podhejtmana zlodějské roty 37letého Jana Exnara, 60letého Michala Jarouše a 59letou jeho manželku Františku, na kteréžto manžele se prozradilo, že kradené věci přechovávají a odbírají. Zloděj Špaček vulgo Trepka ve Studnicích honícímu lidu unikl.

Zjímání tito zločinci byli ve průvodu velikých davů roztrpčeného lidu dne 8. června přivedeni do Skalice, kde byli na náměstí u kříže vyslýcháni a vyzváni, aby se ke svým zločinům přiznali. Když zpočátku zapírali a ještě vyhrožovali, lid se na ně vrhl a jal se je mlátiti a ze zlodějství je

usvědčovati. Dělo se to bez milosrdenství a ukrutně, neboť zlodějům byly za nehty i špendlíky vráženy. Školní děti pak vedeny k hroznému jevišti tomu, aby prý viděly a pamatovaly si, jak se lupičství tresce. Zloději ke skutkům svým se konečně kajícně přiznali žádající, aby byli zaopatřeni, což tehdejší skalický kaplan Antonín Charvát na náměstí, obklopen tisíci diváky, učinil.

Zatím donesly se zprávy o tomto vystoupení lidu proti zlodějům na Skalicku do Hradce Králové a do Náchoda, odkudž vrchnostenský kancelista Šulc uprchl, a do Skalice přijel vikář, náhodský děkan Josef Regner, a velitel náhodské gardy poslanec J. Hubka, kteří zde rozvášněnému lidu domlouvali, že zachází za hranice své oprávněnosti, když třebas i zloděje zabijí, a napomínali ho, aby uvážil následky toho. Avšak mluvili marně, neboť okradený a ustrašený lid nebyl žádné domluvě přístupný. Teprve když z Hradce Králové přijel krajský komisař Kraus, lid ve své rozhořčenosti a vášni ustál proto, že komisař nařídil, aby zloději byli naloženi na vůz a k dalšímu trestání dopraveni do Jaroměře. Komisař hleděl je tímto předstíráním zachrániti před ubitím.

Zatím k večeru ve čtvrtek dne 8. června vezení byli zloději místo do Jaroměře do Říkova. Když lid ve Skalici, na náměstí v tisících hlav se kupící a rokující o konečném vyplenění dlouho ho sužujících zlodějů, to zpozoroval, pustil se v davu za vozem, jež pod lesem Rousínem, kde se skalická cesta k Říkovu s jesenickou křížuje, v tak zvaných »Lukách« dohonil zloděje s vozu násilně složil a znovu tak krutě s nimi nakládal, že tři z nich zůstali v polích na místě mrtví, Josef Špetla, Ignác Kluština. A Františka Jaroušová.

Po parném a horkém dnu dostavila se večer bouřka s velikým lijákem, který lid od utlučených zlodějů odehnal pod střechy. Polomrtvý Jarouš žádal ještě kněze, v čemž mu vyhověno. Mělo se za to, že chce učiniti nějaké další přiznání. Když k němu kaplan Charvát v noci přišel, našel ho na pustém místě ležeti v posledním tažení. Udělil mu generální absoluci. Zmláceného Jana Exnara odvěkla manželka jeho v noci do Říkova domů, kde po osmidenních mukách skončil. Augustin Joudal byl také tak ubit, že doma brzy dokončil. V »Lukách« pod Skalicí zabítí zloději po odbyté komisi pochováni byli na hřbitově skalickém.

Následkem těchto událostí přitáhlo na Skalicko vojsko, které ostatní zloděje a jejich odbírače, jichž bylo ještě několik, schytilo a odvedlo do Josefova. Z lidu pak mnozí, o nichž bylo prokázáno, že zloděje nápadně tloukli, dostali se potom k hrdelnímu vyšetřování. Avšak o nových krádežích na Skalicku po tomto lidovém soudu nebylo dlouhá a dlouhá léta nic slyšeti. Události tyto byly by se možná ještě širě rozvinuly, avšak když za průběhu jejich došly zprávy o bouřlivých svatodušních dnech v Praze, zatlačilo sledování událostí pražských tyto místní zájmy v pozadí a také následkem toho šířev Čechách o nich se nemluvalo a noviny, jež přestaly vycházeti a potom měly zprávy důležitější, o nich nepsaly.

Postupem doby se i na Skalicku samotném na tento strašný lidový soud zapomínalo, jak účastníci a pamětníci jeho vymírali. Před čtyřiceti lety se o něm ještě často a mnoho vyprávělo, před dvaceti lety se naň ještě vzpomínalo, dnes však jest již na živu nevalně jeho pamětníků, neboť i z pamatujících ho dětí jsou dnes starci.

Tj. historicky podané vylíčení nemilosrdného a krutého lidového soudu nad zloději na Skalicku r. 1848. Buditel a spisovatel farář Josef Myslimír Ludvík v boušinské matrice

zemřelých pod zápis v Mečově zabítených zlodějů napsal: »Běda, když netresce, kdo trestati má, pak musí trestati, kdo nemá!«²²

7. 12. červen 10. hodin v noci	138. Špetla Jan, chalupník.	1	42.	1	Dle listu umrtvino.
	185. Špetla Josef, chalupník, bratr předšlého.	1	31.	1	od g. červená číslm 14-ss. 16.
	138 Siegel Agnác, vysloužilý voják a tulař, včít z Innovic, panství Teplického (brn. Václavský), přechovávaný zde u Anna Špetly, náčepníka.	1	30.	1	smrti násilnou. Listy umrtviny s křesťanskými znameními dne 25. července.

Tyto tři osoby napsané, hlavně tu po několik let zlodějové, byly večer dne 7. červená od Hroustské rousobně stáze či gardy, před místem za příčinou konstatce zřízené, ve příbytku Jana Špetly č. 138. (ještě se dvěma jinými) na krádež se dýstajice, přepadeni, svazáni, a hned odváženi do Mezleče, kdežto před týdnem chalupníka Bartose, chytce ho okrasiti, postreliti. Při tom se vygnaní na sebe i na jiné, mučení, byli tam na obci druhého dne od vedobného pána Antonína Müller, kaplana na Hrochově, s vrátošma zapatření; pak dne 9. červená večer do své osady neb vsi posláni, avšak ostava na půdu Mečovská přivezeni, tam od lidu rozváže deního, od nich dříve okradeného – do smrti utlučeni. — Na to dne 12. červená na zdejším hřbitově od krajně komise prohlédnutí, hrob pro ně vykopán níže psaly.

Za minulou zimu jen ve slatině stalo se. Vícečet krádeží nečinných.

Běda! když netresce kdo trestati má, pak musí trestati, kdo nemá. —

Josef M. Ludvík, pastýř zde duchovní.

Zápis o smrti bratří Špetlů z roku 1848 ve slatinské matrice zemřelých, uložené ve Státním oblastním archivu v Zámrsku

1856

Zemřel P. Josef Myslimír Ludvík

Narodil se 22. dubna 1796²³ v Dolanech u Jaroměře ve statku čp. 4 (na budově je umístěna pamětní deska). Jeho otec Josef patřil mezi zámožné rolníky, rodinný statek převzal syn Jan, další syn Václav byl mlynářem a dcera Kateřina se provdala na hospodu u Jaroměře. Josef si zvolil dráhu duchovního. Po studiích na benediktinském gymnáziu v Broumově (1808-1813) pokračoval ve studiu filozofickém v Litomyšli a posléze studoval bohosloví v královéhradeckém semináři, kde byl v roce 1819 vysvěcen na kněze. Jako mladý student prožívá neklidné období napoleonských válek, nezapomenutelně na něho zapůsobilo setkání s ruskými kozáky, kteří jako součást ruského vojska v protinapoleonské koalici táhli naším krajem a v polovině srpna 1813 několik ruských důstojníků a vojáků přenocovalo na otcově statku.. Možná i zde se rodil Ludvíkův první zájem o historii, který u mladého seminaristy podnítl rovněž dr. Josef Liboslav Ziegler, profesor na zdejším semináři. V roce 1820 se stává

²² Český lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku, ročník 21, Praha 1912.

²³ Ohlas od Nežárky, Jindřichův Hradec 1. května 1897.

mladý kněz Ludvík náhodským zámeckým kaplanem. Více jak dvanáct let strávených v Náchodě bylo nesmírně důležitým obdobím v životě J. M. Ludvíka. Započal zde nejen literární tvorbu (1824²⁴), ale především historická studia v náhodském, značně zanedbaném, městském archivu. Tady sbírá materiál ke své práci historické, hledá i v archivu zámeckém. Dopisuje si s významnými osobnostmi českého kulturního světa, stýká se s východočeskými vlastenci. Významné je i jeho přátelství s P. Josefem Regnerem, který nastoupil jako zámecký kaplan o rok dříve a se kterým Ludvíka pojí i stejný obrozenecký zájem. Literární tvorba (próza i verše) P. Ludvíka nese znaky pedagogicko-vedovatelské a je roztroušena v tehdejších buditelských časopisech. Podporu české literární produkci vyjádřil roku 1832²⁵ i svým členstvím v Matici české, kde byl 21. spoluzakladatelem. V lednu 1833 je P. J. M. Ludvík ustaven lokalistou ve Studnicích, zde se věnoval nejen opravě fary (bývalá tvrz Straků z Nedabylic, nyní obecní úřad), hřbitova a kostela, založil školní knihovnu, ale významným počinem bylo historické dílo „Paměti duchovní osady Studnické“. Nadšeně se účastnil i vlasteneckého podniku, jakým byly jiřinkové slavnosti v České Skalici, o kterých podává i zprávy do časopisů. V roce 1846 se projevila u P. Ludvíka nebezpečná choroba jater, značně ztěžující jeho život i duchovní činnost. Ulehčením mělo být jmenování farářem na Boušíně v roce 1847²⁶, kde se však necítil nejlépe – nemoc byla vleklá, žil vzdálen kulturnímu dění, i když se mohl více věnovat své spisovatelské práci. V září byl na fařepřepaden a oloupen zlodějskou tlupou Špetlů, kteří tehdy řádili v těchto místech, než byli v následujícím roce pozatýkáni a v lidovém lynči tvrdě potrestáni. J. M. Ludvík zažádal o penzi, 16. října 1848 byl dán na odpočinek s penzí 300 zlatých k.m. Odstěhoval se do České Skalice, kde se v Malé Skalici po úmrtí P. Františka Hurdálka (1847) uvolnilo místo fundatisty. Bydlel na tzv. malé faře a pracoval pilně na sestavování svých sbírek v historické dílo. V prosinci 1854 jednal s královéhradeckým nakladatelem Janem Hostivítem Pospíšilem o vydání výsledku svého třicetiletého bádání, dokonce byl rozeslán list vyzývající k předplacení Památek, jak zamýšlel své dějiny nazvat. Bohužel osud rozhodl jinak. Poslední den v roce 1855 se bavil se sourozenci v Náchodě, na Nový rok 1856 ještě odpoledne sloužil mši, v noci byl stížen mrtvicí a zemřel. 5. ledna 1856 byl pochován na tehdejší českoskalickém hřbitově proti hlavnímu vchodu do kostela. Na poslední cestě ho vyprovodilo 18 kněží a řada zarmoucených přátel. Životní dílo Josef Myslimíra Ludvíka „Památky hradu, města a panství Náchoda, i vlastníkův jeho“ vydal u nakladatele Pospíšila v Hradci Králové v roce 1857 kněz Jan Karel Rojek, děkan v Novém Městě nad Metují. Provedl určité opravy, doplnění, pomoc poskytl i historik W. W. Tomek. „Památky“ byly chápány jako 1. díl, k vydání 2. dílu, zřejmě neúplného, který P. Ludvík zanechal v rukopise, nikdy nedošlo.

Období	Jméno
1848-1849	Antonín Müller (administrátor)
1849-1853	František Capoušek
1853-1859	Jiří Ehl (1853 administrátor)
1859-1875	Josef Rudiš (1859-1860 administrátor)
1875	Jan Ev. Němeček (administrátor)
1875-1896	Josef Vyhnálek

²⁴ Beseda Učitelská. Týdenník pro učitele a přátele školství národního, Praha 1. července 1880.

²⁵ Wýtah z aučtůčeského Museum, týkající se příjmů a vydání Matice české roku 1848, Praha 1849.

²⁶ Obnova, Hradec Králové 2. srpna 1895.

1896-1897	František V. Bakeš (administrátor)
1897-1900	Josef Kalous
1900-1902	Josef František Stejskal (1900 administrátor)
1902	František Víša (administrátor)
1903-1904	Karel Hrdina
1904-1946	Antonín Svatoš (1904-1905 administrátor)

Přehled nástupců Josefa Myslimíra Ludvíka ve funkci boušínského faráře (1848-1946)

1871

Spory boušínského faráře se slatinskými občany

V roce 1871 se spory boušínského faráře Josefa Rudiše s některými slatinskými občany vyhroutil natolik, že se dostaly též do celostátního tisku. Nejprve vyšel článek, který ho kritizoval:

„Ze Slatiny okr. náchodský. (Škola a velikomyslný dar velkého pána.) Zastupitelstvo obce Slatiny odepřelo volbu do místní školní rady, jakož i placení 10% školní přirážky, pokud nebude škola dle stávajících zákonů školních do pořádku uvedena. Jest toliko jen jedna a ještě malá světnice k vyučování, kde se musí 209 žáků polodenně a toliko od jednoho učitele vyučovati, který není s to všem nynějším požadavkům zákona, a sice s takovým prospěchem vyhověti, jak by při celodenním vyučování očekávati se mohlo. Z této příčiny obecní zastupitelstvo žádalo u cís. král. okresní školní rady, by ještě jedna školní světnice vystavěna a stará opravena byla. Rozmnožená c. k. okresní školní rada vyhověla této žádosti s tím podotknutím, by tato stavba na jaro odložena byla. Školní přirážky musely však býti zaplacený, poněvadž dluhující donuceni byli exekucí. – Přesvědčili jsme se již kolikráte, jak naše školní mládež hospody a hudební veselosti ráda navštěvuje, ano i celé noci při takových zůstává, aniž by rodiče po svých dítkách se ptali a je hledati nechali. Tomuto zlu, kde se ještě mravní cit nevinné mládeže slovy neslušnými otravuje a mnohým neslušnostem učí, mělo by se předejiti. K tomu cíli uspořádal p. učitel přiměřenou radovánku školním dítkám na ostatky masopůstu, při které podotknul, kdoby se více ze školních žáků ukázal v hospodě při taneční zábavě, nesmí se radovánek školních dítek zúčastniti. Druhý cíl byl ještě ten, by větší a odrostlejší mládež viděla, že se také jiným a lepším způsobem baviti může, než jak to obyčejně viděti jest. Mnohý mladík celou noc se svou loutkou v kole jako o závod v chlupatici na hlavě a někdy i se zapáleným doutníkem v ústech se točí, křičí, do druhého tluče, jak by tomu zjednáán byl, a nepřestane, dokud ho hvízdající klarinet a přízvukující mu trumpetka popouzí. O čemž se dále rozepisovati nemíním. Na tuto školní radovánku jsme pana učitele za příkladem jiných obcí již vícekrát vybízeli, ale on se vždy odvolával, že pohřešuje štědré ruky, která by záměr jeho podporovala. Ale jak se říká: Kdo hledá, nalezne, a kdo tluče, bude mu otevřeno. I hledal a nalezl dobrodince faráře bohušínského p. R. školního katechetu, kterému svůj záměr co nejlépe vylíčil, doufaje, že dobře pochodí. Na otázku ale vel. p. faráře, mnoho-li as těch dítek dohromady bude, odpověděl, že do 200 jich nebude mnoho chybět. Načež p. farář učiteli s tou největší ochotou – celých 20 kr. daroval. Za tento velikomyslný dar p. učitel slušně se poděkovav, myslel sobě: Bylo-li na poušti 5000 lidí pěti chleby a dvěma rybami poděleno, a ještě 12 košů drobtů zbylo, proč by nestačilo 20 kr. toliko 200 žákům. A v skutku stalo se. Děti byly poděleny houskami neb rohlíky, křenovkami, jichž hojnou zásobu

p. starosta Jan Řehák objednat dal; ano i o potřebný nápoj bylo postaráno. Byl to den velmi krásný a radostný. Mladí i staří spěchali se podívat na ten nový dorůstající svět pravice: Takovou radost ty děti jak živý neměly, na to budou dlouho pamatovat; mnohý otec a mnohá matka radostí brzy plakali, brzo zase se smáli, vidouce své děti, jak vesele skákají, zpívají, deklamují a deklamujícím ručičkami tleskají. Jiní zase davše své štědrotě volný průchod, pomáhali dětem jejich radost všelikými dary rozmnožovati. Za tyto dary budiž všem příznivcům školní mládeže, zvláště pak pp. starostovi a učiteli čest a sláva!²⁷

Následně zareagoval boušínský farář tím, že svoji odpověď zveřejnil v inzertní části stejného periodika:

„Z Boušína do Slatiny.

V příloze k čís. 82 „Národních Listů“ pod článkem „Ze Slatiny ok. Náchodský.“ (Škola a velikomyslný dar velkého pána), vyčítá se mi, jakožto boušínskému faráři a školnímu katechetu, ovšem ze msty, že jsem slatinskému p. učiteli jen 20 kr. co příspěvek na obmyšlenou radovánku pro děti, kterou v hostinci svého bratra p. Čěňka Bergra uspořádati obmyšlel, podal. – Věc se má takto: toho dne před radovánkou, když bylo po vyučování, sdělil mi ve škole p. učitel Jan Berger, že hodlá v hostinci svého bratra na zejtří radovánku pro děti uspořádat, na kterou, jak pravil, od obce 6 zl. určeno jest. Poněvadž jsem pro školu předtím daroval více než tucet katechismů, aby nejchudší žactvo potřebnou knihou touto opatřeno bylo, myslil jsem sobě, že dětem prospějí lépe knihami, než radovánkou takovou, při kteréž se dětem zavázaly oči šátkem, by při všeobecném smíchu houžku sobě nachmataly. – Na ujištění p. učitele, že vezme za vděk každým malým dárkem, přidal jsem k těm knihám co jsem právě u sebe měl, nic zlého netuše. Že mnoho peněz s sebou nenesím, toho příčinou jest ta okolnost, že jsem jen v nadřčeném článku co veliký pán titulován: v skutečnosti však se zdá, že slatinský p. učitel dle svého hmotného postavení jest též tak veliký, ne li větší pán, nežli farář na osamotělé farce na Boušíně; a přec neudal, mnoho-li pro děti věnoval, ačkoli se nechal oslavit. Že jsem se ptal, kolik dětek přijde na tu merendu, bude sotva pravda; neboť co katecheta vím dobře, kolik dětek v každé třídě se nachází. An kdosi myslel, že chci s 20 kr. zázraky činit, jest divná věc; vždyť snad každý ví, že jsem jen prostý kněz a nikoli Kristus na poušti. Že vychválený starosta obce Slatiny p. Jan Řehák žije v civilním manželství, a kněze právě v lásce nemá – tomu se tak nedivím, jako že p. učitel ve Slatině s místním duchovním nechce žít v přátelském poměru a připojuje se k těm mým protivníkům, na jakých ještě žádný boušínský farář neměl v Slatině nedostatku – kdežby nejraději každých čtrnáct dní měli jiného. Kdož zdejší poměry dobře zná, nebude záviděti to štěstí, býti farářem na Boušíně, a spolu tím velkým pánem.

1632

J.Ř.²⁸

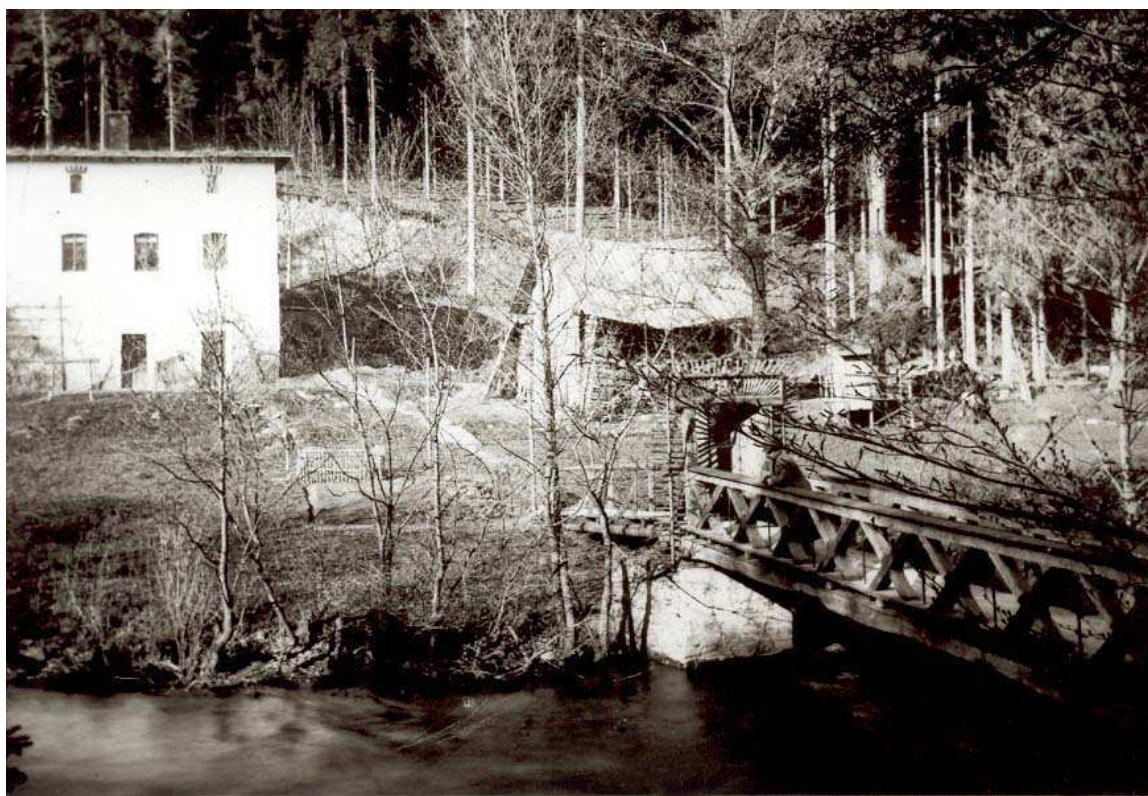
1876

Stavba Boušínské lávky

²⁷ Národní listy, Praha 24. března 1871.

²⁸ Národní listy, Praha 4. dubna 1871.

Podle dostupných mapových podkladů nechal tuto lávku postavit majitel náchodského panství Vilém August Schaumburg-Lippe v roce 1876 pro lesní dělníky, kteří docházeli za prací z okolí Červeného Kostelce, zejm. ze Mstětína a Stolína.

Archivní snímek lávky pod Boušínem a části hájovny

14. ledna 1948 byla na řece Úpě povodeň s průtokem 187 m³ vody. Při ní byla lávka stržena a ještě v témže roce byla opět postavena. Tato sloužila až do roku 1999, kdy s ohledem na špatný technický stav, byla stržena. Po mnoha vzájemných jednání okolních obcí Červeného Kostelce, Slatiny nad Úpou, Červené Hory a Havlovic byly požádány Lesy ČR (jako vlastníci po bývalé vrchnosti) o zajištění rekonstrukce. Ty se také staly hlavním investorem stavební akce a.29. dubna 2000 byla nová lávka slavnostně otevřena. Vzhledem ke stoleté vodě byla lávka o 50 cm zdvižena a celá rekonstrukce byla provedena podle původní dokumentace z roku 1948, kterou vypracoval Ing. Aleš Pitřinec a jejíž originál poskytl Luboš Vejr a Jana Semeráková.

Bohužel již 24. září 2002 při nárazu větru spadl na konstrukci lávky ze strany od Boušína silný buk, který ji pobořil. Byly zničeny oba nosné trámy a část věšadlové konstrukce. Znovu za pomoci Lesů ČR byla na jaře 2003 lávka nově opravena, aby opět sloužila veřejnosti.

Na jaře 2008 byla při vichřici Emmě opět spadlým kmenem stržena do řeky. 21. března 2008 byla stržena z pilíře a vytažena na břeh, aby nebyla odplavena jarní vodou dále po proudu. 20. listopadu 2008 byla znovu předána veřejnosti k užívání.

1879

Zemřel P. Josef Rudiš

Narodil se 7. prosince 1815 v Brodě a na kněze byl vysvěcen 25. července 1841²⁹. Po kaplanství v Chvalkovicích se stal později administrátorem v Brusnici. V roce 1875 opustil Boušín³⁰, protože se stal farářem v Úpici³¹. Zemřel 2. ledna 1879 tamtéž.

1884

Zemřel P. Jiří Ehl

Narodil se 15. dubna 1803 v Josefově³². Na kněze byl vysvěcen 24. července 1829³³. V letech 1831-1852 byl kaplanem v Červeném Kostelci, kde byl hejtmanem gardy z roku 1848 a nadšeným propagátorem divadla, které také sám řídil. K instalaci Kernerově roku 1840 složil slavnostní báseň. Byl neobyčejně oblíben a roku 1848 byl též kandidován českým obyvatelstvem z náchodského panství do říšského sněmu. V roce 1852 se stal farářem na Boušíně, odkud roku 1858 přesídlil do Chvalkovic. Odtud krátce administroval i hoříčskou faru. V roce 1872 obdržel collare canonic.³⁴ Roku 1879 byl jmenován osobním děkanem³⁵. Zemřel 15. dubna 1884 v Chvalkovicích.

1898

Nezdařené oloupení faráře Kalouse

„Od Červ. Kostelce. (Nezdařené přepadení – Namahali se nadarmo). Ve čtvrtek dne 17. t. m. na večer ubíral se Boušínský p. farář Kalous z Červ. Hůry ke svému domovu. Na cestě nad lesem přidružil se k němu neznámý tulák žádají drze za almužnu. Na odpověď p. farář, aby si přišel za světla, vrhl se tulák na p. faráře a hnal se po jeho kapse, kterou i utrhl. Než p. farář není muž bledé bázně. Vzpomínav se z prvního leknutí zasadil lupičovi holí ránu, až se týž skácel a hůl přerazila. Obdržev ještě nějakou na pamětnou sebral se překvapený lupič a rychle zmizel v blízkém lese s tím asi pevným úmyslem, že se panu faráři více do cesty nepostaví. V podezření skutku je jistý pobuda z okolí.“³⁶

1900

Zemřel P. Jan Evangelista Němeček

²⁹ Blahověst, Praha 15. ledna 1879.

³⁰ Catalogus Venerabilis Cleri Saecularis et Regularis Dioeceseos Reginae-Hradecensis sub Regimine Reverendissimi, Eximii Ac Amplissimi Capituli Ecclesiae Cathedrae Ad S. Spiritum Reginae-Hradecii Sede Episcopali Vacante, pro anno Domini Nostri Jesu Christi 1875, Hradec Králové 1875.

³¹ Pražský denník, Praha 29. května 1875.

³² Josef Duška, Paměti c. k. Pevnosti a královského svobodného města Josefova, se zřetelem k dějinám vlasti a vojenství, Jaroměř 1886.

³³ Některé prameny uvádějí jako datum vysvěcení 24. srpna 1829.

³⁴ Blahověst. Hlasy katolické, Praha 5. září 1872.

³⁵ Blahověst. Hlasy katolické, Praha 15. září 1879.

³⁶ Obnova, Hradec Králové 25. února 1898.

Narodil se 9. prosince 1841 v Dobrušce. Studoval gymnázium v Hradci Králové a po odbytých studiích gymnazijních vstoupil do hradeckého semináře a 25. července 1865 byl vysvěcen na kněze. Kaplanoval několik roků v Červeném Kostelci, administroval faru na Boušíně, stal se zámeckým kaplanem v Náchodě a brzy na to lokalistou ve Studnici (v roce 1878 se stal z administrátora farářem), od roku 1880 farářem ve Rtyni³⁷ a od 5. října 1884 děkanem v Náchodě. Jako děkan se staral o opravu chrámu Páně, dal pořídit nové lavice do kostela, zřídil oltář Panny Marie, nový Boží hrob. Před visitací biskupskou dal kostel vymalovat, za něho byla přestavěna předsíň před hlavními dveřmi, vnitřní dveře u sakristie, odstranil dřevěný literácký kůr a založil se svými přáteli spolek pro vystavění nového kostela v Náchodě. Byl též od roku 1891 biskupským vikářem³⁸ a od roku 1895 čestným konsistorním radou. Zemřel 15. prosince 1900 v Náchodě³⁹.

20. století	
Období	Událost
1902	Zdejší farář Josef Stejskal byl přemístěn do Studnice ⁴⁰ .
7. prosince 1909	V istrijské Opatii zemřela Růžena Pleskačová, choť českoskalického řídicího uitele. Odtud byla převezena do České Skalice a pohřbena na Boušíně ⁴¹ .
1921	Adolf Kašpar při své ilustrátorské práci nad Jiráskovou kronikou U nás navštívil Boušín ⁴² .
2. července 1922	Velká manifestační pouť katolického lidu ⁴³ .
1924	Postavena zděná mariánská kaplička, která nahradila původní dřevěnou stavbu.
4. července 1929	Vichřice poškodila střechy stavení a vyvrátila nebo polámala řadu stromů.
25. května 1930	Velká oslava 200 let znovuzřízení boušínské farnosti.
1933	Postavena nová dřevěná lávka přes Úpu do Mstětína.
Duben 1933	Sv. misie v místním kostele.
1934	Kříž na rohu pole Karla Řeháka, čp. 1 nad Hrbatou loukou, byl přemístěn na pozemek boušínského kostela nedaleko Zádušního lesa.
14. července 1935	V zdejším kostele se konala oslava výročí zlaté svatby Antonína a Amálie Švábových z čp. 172.
20. října 1935	Svěcení nově natřených křížů u hřbitovní brány a Zádušního lesa.
1936	Oprava hřbitovní zdi.
1937	Vloupání do kostela.

³⁷ Blahověst, Praha 15. března 1880.

³⁸ Národní politika, Praha 16. listopadu 1891.

³⁹ Národní politika, Praha 17. prosince 1900.

⁴⁰ Obnova, Hradec Králové 8. srpna 1902.

⁴¹ Národní listy, Praha 11. prosince 1909.

⁴² Pochodeň, Hradec Králové 29. prosince 1977.

⁴³ Štít, Hradec Králové 14. června 1922.

Červenec 1938	Zahájena stavba vodovodu pro boušínský hřbitov.
1939	Bylo rozhodnuto o zřízení lišty s brožurami do zdejšího kostela ⁴⁴ .
Únor 1940	Silné mrazy.
28. dubna 1940	Okrskového křesťanského cvičení na Boušíně se zúčastnilo 84 členů. Zastoupeny byly všechny jednoty okrsku Orla kromě Velkých Svatoňovic a Suchovršic ⁴⁵ .
Červen 1942	Němečtí vojáci prohlíželi zdejší stavení v rámci hledání nepřihlášených osob a ukryvaných zbraní.
21. července 1943	Oslava 80. narozenin P. Antonína Svatoše.
20. února 1944	Pod Boušínem odebrán balvan pro umístění pamětní desky P. Josefu Regnerovi v Havlovicích.
1945	Firma Břetislava Kafky zrestaurovala oltář.
7. července 1946	V rámci výroční pouti uspořádal MNV ve spolupráci s Osvětovou radou národní pouť.
1947	Návštěva Zdeňka Nejedlého.
20. července 1947	Slavnostní vysvěcení opravené kapličky, v níž byl výtok vody umístěn pod dlažbu a interiér upraven jako jeskyně s P. Marií Lurdskou.
5. října 1947	Z boušínské stráně vzat balvan pro pamětní desku Ladislavu Vikovi v Havlovicích.
1948	Opravy v kostele, v jejichž rámci byla dřevěná římsa z řezbářsky vyzdobených sloupů nahrazena železnou. Rekonstrukce Boušínské lávky.
14. ledna 1948	Velká voda strhla Boušínskou lávku.
1949	U manželů Mišoňových zatčen Miroslav Kozlovský, člen ústřední rady Čs. Orla, který se zde ukryval před pronásledováním. Spolu s ním byla zatčena též Anežka Mišoňová.
1950	Pondělní posvícenská mše byla úředně zakázána.
1958	Ovocný sad za křížem při cestě na Boušín předán JZD. Postaveno elektrické vedení ⁴⁶ .
Květen 1967	Po dlouhé době povolil ONV Boží tělo na Boušíně.
13. července 1967	Velké krupobití.
1968	Na kostele provedena nová omítka ⁴⁷ .
1969	V kostele se uskutečnil varhanní koncert.

⁴⁴ Štít, Hradec Králové 27. září 1939.

⁴⁵ Štít, Hradec Králové 9. května 1940.

⁴⁶ Pochodeň, Hradec Králové 25. dubna 1958.

⁴⁷ Nový čas, Náchod 21. srpna 1968.

1970	S pomocí farníků pořízen nový nábytek do kostela.
31. května-7. srpna 1970	U příležitosti pouti byla na faře otevřena výstava fotografií Ing. Jiřího Vaňka, jež byla nazvána „U nás“.
13. června-4. července 1971	Na faře se uskutečnila další výstava fotografií Ing. Jiřího Vaňka, tentokrát pod názvem „Podkrkonošská brána“ ⁴⁸ .
1972	Špetlův buk zařazen mezi stromy chráněné státem.
1973	Vyasfaltována zdejší silnice, a to až k faře.
3. června 1973	Podle papežského rozhodnutí byla pouť konána o měsíc dříve.
1981	Špetlův buk vyhlášen památným stromem.
1982	Očištění omítky a provedení izolace proti vlhkosti na místním kostele.
13. května 1983	Velká bouře s deštěm i kroupami.
24. července 1988	Větrná smršť.
1. dubna 1990	V kostele odsloužil mši královéhradecký biskup P. Karel Otčenášek.
31. července 1991	Po 45 letech byl do kostela dosazen stálý duchovní správce – P. Marian Lewicki, administrátor z Červeného Kostelce.
Říjen 1991	Z kostela odcizeny sošky a křížek. Policií byly nalezeny v následujícím roce, takže se po opravě mohly navrátit zpět.
Duben 1992	Po více než 30 letech bylo v kostele slaveno Vzkříšení, v jehož rámci byly ze Slatiny nad Úpou pokřtěny 3 dospívající dívky a 1 žena.
21. června 1992	Po 20 letech opět konána slavnost Božího těla.
20. září 1992	300. výročí posvěcení boušínského kostela.
1. ledna 1994	Činnost zahájila Společnost za obnovu a zachování poutního místa Boušín ⁴⁹ . K její registraci došlo 25. února téhož roku.
Červenec 1994-březen 1995	Generální oprava kostelních varhan. Provedena byla Josefem Matyskou z Červeného Kostelce-Lhoty (do roku 1970 byl místním varhaníkem), Antonínem Nývltem ze Rtně v Podkrkonoší (od roku 1993 místní varhaník), Kryštofem Vaňkem ze Slatiny nad Úpou a Vítem Mišoněm z Mladých Buků.
1996	Před hřbitovem na místě pokácené starobylé lípy, jež měla kolem 142 let, byla zasazena nová lípa.
29. dubna 1996	Na zdejším hřbitově pohřbena operní pěvkyně Jarmila Hassan Abdel Wahab-Kristenová.
12. července 1998	Mši v kostele celebroidal biskup P. Andrzej Sliwiński z polského Elbingu.
1999	Barokní kazatelna z roku 1690 restaurována Ateliérem Kafka v Červeném Kostelci.

⁴⁸ Nový čas, Náchod 9. června 1971, 16. června 1971 a 4. srpna 1971.

⁴⁹ Krkonošské noviny, Trutnov 18. července 1994.

	Rekonstrukce Boušínské lávky.
2000	Dokončení kompletní opravy hřbitovní zdi.
29. dubna 2000	Slavnostní zpřístupnění Boušínské lávky.

1907

Zemřel P. Josef Kalous

Narodil se 19. května 1859 v Solnici. Ve svém rodišti vychodil obecnou školu, studoval gymnázium v Rychnově nad Kněžnou a bohosloví v Hradci Králové. 16. července 1884 byl vysvěcen na kněze a následně jmenován kooperátorem v Hronově,⁵⁰ načež byl jmenován farářem na Boušíně⁵¹. Od roku 1893 působil v tamní Svatojosefské jednotě katolických mužů a jinochů. 17. února 1898 byl přepaden při cestě z Červené Hory na Boušín⁵². Tehdy působil na tamní faře. Od 7. dubna 1900 farář v Hronově⁵³. Roku 1907 obdržel expositorium canonice⁵⁴. Zemřel 27. února 1907 v Hronově.

1913

Oslavy narozenin císaře Františka Josefa I.

O této tragikomické události napsaly Národní listy z 21. srpna 1931 toto:

„K císařským narozeninám v r. 1913.

Článek o bouřlivém předvečeru císařových narozenin r. 1893 v Praze, v našem listě uveřejněný, vyvolal zájem a vzpomínky na podobné protidynastické projevy. Obsah článku, jež tu uveřejňujeme, svědčí, jak smýšlel český lid o Františku Josefovi I.

Redakce.

V roce 1913 před výročím narozenin císaře Františka Josefa I. k vyzvání zástupce velitele četnické stanice J. M. v Slatině nad Úpou, aby náležitě byly oslaveny císařské narozeniny dne 13. srpna prapory v obci a účastí občanů při slavných bohoslužbách na Boušíně, dal tehdejší starosta obce vyvěsiti dvě vyhlášky s nadpisem: „Upozornění čís. 596 (pod. protokolu).“ Ve vyhláškách bylo vyzváno občanstvo k oslavě nejvyšších narozenin císaře a krále Františka Josefa I. Nato vyhlášky tyto do rána v obci zmizely a na místo nich objevily se nové vyhlášky s obsahem:

⁵⁰ Národní listy, Praha 17. října 1884.

⁵¹ Národní politika, Praha 5. března 1907.

⁵² Obnova, Hradec Králové 25. února 1898.

⁵³ Štít, Hradec Králové 18. července 1940.

⁵⁴ Obnova, Hradec Králové 25. ledna 1907.

Odpověď na „Upozornění č. 596“. Výročí narozenin císaře rakouského připadá na pondělí 18. srpna a poněvadž ten císař dané slovo splniti neumí, naopak, ještě poslední zbytek samostatnosti protizákonně nám odebrati nechal, dále v sídelním svém městě české školy hnojnými prkny zabezení dovoluje, nezasluhuje, aby p. p. spoluobčané v den ten vyvěšováním národních praporů dávali najevo, že jsou s takovým jednáním spokojeni. Nám pisatelům těchto řádků není lhostejno býti členem Sokola, nositi o Božím těle nebesa a vyvěšovati národní prapory v památné dny bezcharakterních lidí.

V Slatině n. Úpou, dne 16. srpna 1913.

N. N.

Podle toho také císařská oslava 18. srpna dopadla.

Obecní posel Falta cedule sejmul a starostovi odevzdal. Nastalo vyšetřování, které bylo však bezvýsledné, „pachatelé“ nebyli zjištěni, neboť „ani v Norimberce nikoho nevěší, koho nechytanou“. Ale skrytý domácí odboj doutnal v českém lidu stále, až ve světové válce se plně uplatnil.

Karel Pleskač.“

1919

Zemřel P. Josef Vyhnálek

Narodil se 28. ledna 1831 v Černožicích a na kněze byl vysvěcen 25. července 1855 v Hradci Králové. Na své cestě duchovního vystřídal řadu farností. V roce 1862 odešel z místa kaplana ve Chvalkovicích, aby se stal kooperátorem v Úpici⁵⁵. Roku 1864 byl jako hronovský kooperátor přemístěn na místo kaplana do Německé Brusnice⁵⁶. V roce 1875 přestal být zámeckým kaplanem v Náchodě a byl jmenován farářem na Boušíně⁵⁷. O 20 let později byl za svoji činnost vyznamenán exposit. canon.⁵⁸ Z Boušína odešel v roce 1896 na odpočinek do České Skalice⁵⁹, kde působil jako fundatista⁶⁰. Zemřel 9. listopadu 1919 v Malé Skalici⁶¹.

1923

Zemřel P. František Vilém Bakeš

Narodil se 3. října 1857 v Chrasti. Studoval gymnázium v Chrudimi a teologii v Hradci Králové. Na kněze byl vysvěcen 15. července 1882. Kaplanoval nejprve na Hoříčkách⁶², od

⁵⁵ Blahověst. Katolické hlasy Čechův, Moravanův, Slezákův, Slovákův, Praha 15. října 1862.

⁵⁶ Blahověst. Hlasy katolické, Praha 5. listopadu 1864.

⁵⁷ Blahověst. Hlasy katolické, Praha 25. listopadu 1875.

⁵⁸ Národní listy, Praha 16. prosince 1895.

⁵⁹ Obnova, Hradec Králové 16. října 1896.

⁶⁰ Obnova, Hradec Králové 20. března 1913.

⁶¹ Obnova, Hradec Králové 14. listopadu 1919.

⁶² Blahověst. Hlasy katolické, Praha 15. září 1882.

15. května 1886 byl mladším kaplanem v Úpici, poté se stal provizorním a od roku 1894 zámeckým kaplanem v Náchodě⁶³ (od 19. února 1894 do 2. října 1896 působil v Malých Svatoňovicích). Roku 1895 obdržel farní synodalie⁶⁴. V roce 1896 se stal administrátorem na Boušíně⁶⁵, následujícího roku začal administrovat chvalkovickou faru⁶⁶ a v říjnu 1901 farářem v České Skalici, kde v roce 1907 obdržel expositorium canonicale⁶⁷ a roku 1915 uznání biskupské konsistoře⁶⁸. Byl raněn mozkovou mrtvicí a zemřel v noci z 24. na 25. února 1923⁶⁹.

1946

Národní pouť za připojení Kladska k ČSR

7. července 1946 byla MNV a Osvětovou besedou uspořádána národní pouť na Boušín, a to pod heslem: „Kladsko bylo naše, proto nám patří“. Nejdříve se uskutečnila slavnostní mše, načež byl odpoledne uspořádán alegorický průvod, po němž se vystřídalo několik řečníků, kteří podpořili připojení Kladska k Československu. Nejvýznamnějšími z nich byli ředitel škol v Náchodě Ferdinand Kaněra a ministr zahraničních věcí Jan Masaryk.

1951

Zemřel P. Antonín Svatoš

Narodil se 21. července 1863 v Plchůvkách u Chocně. V letech 1882-1899 působil jako kaplan v Červeném Kostelci. V roce 1899 byl ustanoven kaplanem ve Chvalkovicích⁷⁰. Roku 1905 byl ve funkci administrátora jmenován farářem na Boušíně⁷¹. Zde působil do 22. června 1946. Byl tak posledním zdejším farářem (vikářem a osobním děkanem). Zemřel v roce 1951 v Kocléřově u Svitav.

1981

Špetlův buk vyhlášen památným stromem

O tomto výrazném buku výstižně pojednává článek, který byl zveřejněn na obecním webu:

Z tabulky u stromu..., aneb trocha historie a legend.

⁶³ Blahověst. Hlasy katolické, Praha 25. července 1894.

⁶⁴ Obnova, Hradec Králové 13. prosince 1895.

⁶⁵ Obnova, Hradec Králové 16. října 1896.

⁶⁶ Národní politika, Praha 6. března 1897.

⁶⁷ Obnova, Hradec Králové 25. ledna 1907.

⁶⁸ Obnova, Hradec Králové 12. března 1915.

⁶⁹ Štít, Hradec Králové 1. března 1923.

⁷⁰ Národní politika, Praha 31. ledna 1900.

⁷¹ Obnova, Hradec Králové 10. února 1905.

Když nám v televizním pořadu Paměť stromů pan Luděk Munzar vyprávěl o „svém“ buku, pocítili jsme radost, snad i závan pýchy, že ten „jeho“ buk – ten úžasný dar přírody – vyrostl právě v naší obci Slatina nad Úpou, na kraji lesa mezi osadou slatinské Končiny a samotou Boušín.

Tento majestátní buk lesní (Fagus sylvatica), odedávna nazývaný „Špetlův“, pamatující snad podle názoru odborníků třicetiletou válku, byl Vyhláškou ONV Náchod čj. 2 ze 26. listopadu 1981 vyhlášen památným stromem, protože tehdy byl nejsilnějším bukem lesním ve východním Podkrkonoší. V terénu byl strom situován při okraji lesa u cesty z Boušína na Slatinské Končiny.

Jeho úctyhodné rozměry – výška 29 m a obvod kmene 570 cm (měřeno v roce 1978) -napovídají, že nad jeho korunou skutečně přešla staletí. A tak jako mnohé přírodní zajímavosti jsou opředeny příběhy, tak i „Špetlův“ buk může vyprávět!

U buku, vlevo vedle cesty, stávala Řehákova chalupa, v níž bydleli dva bratři Špetlové s jakýmsi vysloužilým vojákem, ve své době to byli velmi obávaní zloději.

Poslyšme, co o jejich řádění vypráví slatinská obecní kronika:

„Toho času mezi rokem osmačtyřicátým rozmáhaly se velice krádeže ve vřkolu obce Slatiny, obzvláště když pověstná banda bratří Špetlů s tovaryšem a jiných okolních zlodějů u Jana Špetly v Končinách v chalupěŘehákovské se za noci scházela, aby loupili ve statcích a chalupách.

Byli to smělcí neobyčejně drzí a odvážliví, podkopávali se, aby kradli, co se vzít dalo, ano zbraní pomáhali sobě ve svých loupežích.

Ve Slatině a jiných osadách působili úděs, a nebylo snad noci, aby druhého dne nebylo slyšeti o novém vloupání a krádeži.

Hlídky celé noci bděly a sotva se venku něco šustlo a zachrastilo, vybíhali muži do tmavé noci, škopíčky na hlavách a podávky na krátkých násadách v rukou třímající, obcházeli své příbytky, nejsou-li Špetlové snad nablízku. Úřady jako by si zlodějů nevšímalý. Nebylo také divu, že všeobecné rozhořčení nabylo pak vrchu tou měrou, že lid sám pak strašně potrestal své škůdce a zloděje.

Toho času utvořily se v záblesku svobody po vlasti ozbrojené gardy občanské, po způsobu vojenském měli nejen velitele, ale i tambora. Taktéž v okolí byla podobná garda občanská a jejím velitelem Pich na Hoříčkách; Jiránek ze Slatiny jako za dob vojákování byl v té gardě tamborem.

7. 6. 1848. Při jedné tmavé červnové noci náhle přitrhla táž garda na Končiny Slatinské, obklíčila obydlí a skrýši zákeřníků, které stihla ve světnici, ač večereli, spoutala je a vůdce Janu Špetlovi, jenž pušku se stěny strhoval, aby se bránil, jemuž vyrvaná jest rozhořčenými mstiteli, kteří odvedli je do Hoříček ve průvodu lidu provázejícího.

Tamť druhého dne zrána Špetlové od sebe oddělení, uvázání u plotu, vyslychání byli lidem, jenž sem ze všech stran se scházeli, aby vyšetřil svá okradání. Zapírající zloděje bil lid vším, co mu do ruky přišlo, bez lítosti a slitování.

Konečně zkrvavené tyto nešťastníky zavlékla garda do lesů u Mečova a tito ponechaní pomstě lidu, byli ukrutně usmrceni /ukamenováni/.

A ještě jedna „Špetlovská“ historka, tentokrát ze zápisu nalezeného na boušinské faře:

„V pol. 19. stol. byl na Boušíně⁷² farářem P. Josef Myslimír Ludvík, který sem přišel z chudé fary ve Studnici, kde při faře nebylo žádných pozemků, proto se faráři vysmívali, že musí příst na kolovratu, aby ve Studnici na faře neumřel hladu. Farář Ludvík, rodák z bohatého statku v Dolanech nepředl, ale za to se pilně oháněl brkovým perem a psal a psal... Co psal? Historii zdejšího kraje a celého panství náchodského. Tím se stal proslaveným a ceněn je podnes.

I na Boušíně v tiché faře pilně psal a liboval si, jak se mu v klidu pěkně pracuje. Dlouho však ten klid neměl. Přišel bouřlivý rok 1848, kdy byla zrušena robota, a nastala svoboda. Mnozí však tu svobodu špatně pochopili a stali se zloději. Myslili, když je svoboda, že je vše dovoleno, tedy i krást! A kradli nejen v noci, nýbrž i za bílého dne. Nejvíce těch zlodějů bylo na Skalicku a kolem Hoříček. Ve Slatině, Ludvíkově kolatuře, bylo jich nejvíce. I jejich vůdce Špetla pocházel z jeho kolatury. To Ludvíka velmi mrzelo, proto kázal proti zlodějům a tím si je na sebe poštvál. Jednou v pravé poledne přepadla zlodějská banda i se svým vůdcem Špetlou boušinskou faru. Farář Ludvík se právě chystal k obědu. Všechno mu snědli, pak kostelním vínem zapili. Potom celou faru vykradli a vše na připravený vůz naložili. Faráři boty stáhli, odstrojili ho a ponechali jen ve spodním prádle. Řekli mu, že to je odměna za ta jeho kázání.

Vojenské gardy ze Skalice a z Hoříček brzy celou bandu i s vůdcem pochyťaly, ale to již Ludvíka neusmířilo. Byl neobyčejně rozlícen nad tím, že mu takovou pohanu vlastní kolaturníci připravili, a proto na ně zanevřel a nechtěl být jejich farářem. Vzdal se úřadu duchovního správce na Boušíně a odešel na pensi na „malou faru“ do Skalice jako fundatista.“

Toto líčení kronikářů doplním ještě vzpomínkou ze svého dětství na vyprávění tehdejších starousedlíků – pamětníků:

„Špetlovská banda byla prý spřažena s pány od úřadů, kteří od ní ukradené věci lacino kupovali. Proto úřady k jejich řádění tak dlouho mlčely. Paní Macková mi vyprávěla, že slýchala povídat, že Špetlové byli pověřiví. Jejich máma musela, když šli krást, doma vařit kaši tak dlouho, dokud se nevrátili. Pokud vařila kaši, byli přesvědčeni, že se z lupu šťastně vrátí a nic se jim nestane. Také se říkávalo, že ve velkém oblém nárůstku na kmeni jsou ukryty peníze, které Špetlové nakradli a tam si je schovali.“

A kdybyste snad teď, v zajetí majestátního Špetlova buku, pocítili pokušení vyzkoušet, že právě vy budete těmi, kdo najdou ten ukrytý poklad, zadržte! Nedělejte to! Daň z příjmu takového nálezu by bylo příliš vysoká! Nechte minulost spát! Chraňte toho místo! Dovolte, aby i budoucí mohli v klidu samoty a velebném tichu nalézt odpočinek a osvěžení.

⁷² Zde jsem si dovolil učinit oproti originálu opravu názvu, kterou způsobily automatické opravy Microsoft Wordu, které zásadně dělají z Boušína Boubín.

Posadte se tu na chvíli a řekněte si s Aloisem Jiráskem: „Unaven lidmi a prací, rád se na čas utíkám do stínu těch velikánů, kteří mně prchajícím před společností jsou nejmilejšími společníky. Oni jsou minulost a přece jsou s časem.“

Marta Kolisková, starostka Slatiny nad Úpou⁷³

K výše zmíněnému ještě dodejme to, že o Špetlově buku také pojednával jeden díl dokumentárního seriálu České televize z roku 2003 „Paměť stromů“ (režie Bedřich Ludvík), kterým provázel herec Luděk Munzar. Místní proto stromu někdy říkají „Munzarův buk“.

17. května.2008 však při poryvech větru spojených s krupobitím došlo k jeho vyvrácení a tak ke zničení této významné přírodní památky, přesto byla ochrana tohoto torza zachována a vztahovala se na pozůstatky nadzemní i podzemní části stromu a na semenáčky rostoucí v jeho ochranném pásmu. Koruna byla odstraněna okamžitě a k odklizení torza kmene došlo v roce 2015, když se v něm rozšířila houba natolik, že dopomohla rychlému jeho rozkladu. 8. července téhož roku též došlo ke zrušení ochrany památného stromu.

1989

Zemřel P. Josef Blahník

Narodil se 16. prosince 1918 v Náchodě. Po maturitě na zdejším gymnáziu v roce 1938 absolvoval pětileté studium teologie v Hradci Králové. 2. května 1943 byl vysvěcen na kněze. Od roku 1943 působil jako kaplan v Úpici, pak přešel do Červeného Kostelce (do 8. listopadu 1948 kaplan, pak administrátor), kde se později stal děkanem. V letech 1946-1950 sídlil i na Boušíně, odkud byl přeložen do Horního Starého Města u Trutnova. Poněvadž jeho aktivita a zřejmě i vliv na mladé lidi nebyly vhod tehdejšímu režimu, byl překládán z místa na místo do vzdálených farností. Naposledy v roce 1953 do Předhradí u Skutče, kde byl zatčen a po dlouhých výsleších odsouzen za údajnou protistátní činnost na 9 let odnětí svobody. Vězněn byl ve Valdicích a Mírově a po 6 letech na základě amnestie propuštěn. Po návratu nedostal státní souhlas pro duchovní správu a pracoval jako dělník na pile v Náchodě. Později vypomáhal v duchovní správě v Náchodě a 28. září 1970 byl v Brně tajně vysvěcen na biskupa. To již působil v duchovní správě ve Vyskytné u Jihlavy. Jeho zdravotní stav se po propuštění z výkonu trestu stále zhoršoval a tak odešel do důchodu a vrátil se do svého rodného města Náchoda. Tam ještě vypomáhal v místní duchovní správě. Zemřel 23. listopadu 1989.

1992

Oslava 300. výročí posvěcení zdejšího kostela

Popis této události nám podává Věra Vlčková, která za použití místní kroniky píše toto:

73

„20. září – oslava 300. výročí posvěcení boušínského kostela Nanebevzetí P. Marie, postaveného v l. 1682-1692. Mši svatou sloužili náhodský vikář P. Norbert Josef Zeman, českoskalický farář P. Václav Hegr, červenokostelecký farář P. Pavel Rousek a boušínský farář P. Marian Lewicki. Slavnosti se zúčastnilo velké množství lidí z blízkého i dalekého okolí, řada významných hostů. Tradičně byl svěcen dožínkový věnec a plody země.⁷⁴“

1994

Vznik Společnosti za obnovu a zachování poutního místa Boušín

Tato nadace, jejíž zřizovateli se stali Ing. Petr Mišoň, Ing. Jaroslav Kordina a Karel Kolisko, zahájila činnost 1. ledna 1994 a zaregistrována byla 25. února téhož roku, z něhož pochází zakladatelská listina i její statut. Jejím cílem se stalo zejména soustředění finančních prostředků za účelem obnovy a rozvoje tohoto poutního místa, aby bylo ve své původní podobě zachováno i budoucím generacím. K likvidaci nadace došlo v letech 1999-2002. Jako datum zániku se uvádí 18. květen 2002.

21. století	
Období	Událost
2002	Na půdě fary byla nalezena bedna s bohoslužebným náčiním polního kuráta wehrmachtu. Byla v ní uschována kompletní evidence hrobů německých vojáků spolu s úmrtními listy, kalich, ornát, přehoz na rakev s hákovým křížem ⁷⁵ .
Duben 2002	Zahájení opravy střechy kostela.
7. září 2002	1. benefiční koncert v kostele (Luděk Munzar se Skifflovou skupinou Jiřího Traxlera).
24. září 2002	Při vichřici spadl statný buk na Boušínskou lávku. Její oprava trvala do listopadu téhož roku, přičemž nosné trámy připravili pracovníci Lesního závodu Broumov a Maratonstavu Úpice ⁷⁶ .
21. dubna- 31. srpna 2003	Rekonstrukce elektroinstalace a rozhlasu v kostele a následné jeho vymalování.
21. září 2003	Při slavnostní mši, kterou celebrol královéhradecký biskup Msgr. Dominik Duka, byly vysvěceny obecní symboly.
2004	Otevření Justynčiny stezky ⁷⁷ . Rekonstrukce veřejného osvětlení od Slatiny nad Úpou na Boušín.

⁷⁴ Věra Vlčková, Slatina nad Úpou. Procházka historií a současností obce, Červený Kostelec 2009.

⁷⁵ Věra Vlčková, Slatina nad Úpou. Procházka minulostí a současností obce, Červený Kostelec 2009.

⁷⁶ Krkonošské noviny, Trutnov 15. října 2002.

⁷⁷ <http://www.babiccinaoudoli.info/ukoncene-projekty/justyncina-stezka>.

Leden 2004	Proveden restaurátorský průzkum a návrh oprav oltáře.
Říjen 2005	Odvodnění kostela.
2006	Vybudování vodovodu.
23. července 2006	V rámci svátku sv. Kryštofa došlo k 1. zdejšímu svěcení dopravních prostředků.
Prosinec 2007	Odcizení sošek Panny Marie a klečícího děvčátka z mariánské kapličky ⁷⁸ .
2008	Oprava lávky do Mstětína, která byla jarní vichřicí stržena do řeky.
6. ledna 2008	Tříkrálový koncert.
17. května 2008	Silnou vichřicí vyvrácen Špetlův buk.
2012	Zprovoznění nových internetových stránek farnosti.
1. června 2012	Proběhla zdejší 1. Noc kostelů.
10. prosince 2012	Vydání souhlasu s užíváním nově vybudované ČOV u fary.
1. ledna 2013	Vešla v platnost nájemní smlouva na užívání čp. 192 (fary).
Říjen 2013- říjen 2014	Restaurátorské práce na oltáři pod vedením akademického malíře Josefa Kuldy (restaurátorské práce Jindřich a Patrik Rosovi z Olešnice, restaurování oltářního obrazu akademický malíř Zdeněk Novotný).
2014	Zdejší hřbitov převeden do majetku obce.
1. července 2014	Vyhlášena veřejná sbírka na vnější a vnitřní opravy kostela.
26. října 2014	Slavnost svěcení hlavního oltáře po téměř ročních opravách.

2002

Zahájení tradice benefičních koncertů

Rok	Program a účinkující
2002	Luděk Munzar - zamyšlení nad láskou k zdejšímu kraji a jeho obyvatelům s Skifflová skupina Jiřího Traxlera.
2003	Operní árie, Luděk Vele - bas, Eva Charvátová - soprán, prof. Přemysl Charvát - klavír.
2004	Dialogy s harfou, Ivana Pokorná-harfa, Pert Příbyl - viola.
2005	A.Dvořák: Biblické písně, Luděk Vele - bas, David Švec - klavír.
2006	Štefan Margita - tenor, Lívia Ághová - soprán, Irina Romenska - klavír.
2007	Odpoledne s barokní hudbou, Dana Burešova - soprán, Marek Zvolánek - trubka, Eva Bublová - varhanní positiv.

⁷⁸ Věra Vlčková, Slatina nad Úpou. Procházka minulostí a současností obce, Červený Kostelec 2009.

2008	Literárnědramatická kompozice věnovaná Boženě Němcové „Byla krásná až to k víře není...“, Taťjana Medvecká - přednes, Ivana Pokorná - harfa.
2009	Proč bychom se netěšili, árie a dueta z oper B. Smetany, Dana Burešová - soprán, Lenka Šmídová - alt, Jan Markvart - tenor, Ivan Kusnjer - bas, Irina Romenska - klavír.
2010	Koncert na nových varhanách, Marek Zvolánek - trubka, Vladimír Jelínek - varhany.
2011	Nejúspěšnější árie a dueta z oper Antonína Dvořáka, Helena Kaupová - soprán, Michaela Kapustová - mezzosoprán, Vladimír Doležal - tenor, František Zahradníček - basbaryton, Lucie Prokopová - soprán, Lucie Pirochová - klavír, pěvecký sbor Rarášek pod vedením Mgr. Zbyňka Mokrejše zazpíval Serenádu z opery Jakobín..
2012	Koncert ARPA DUA, Ivana Pokorná a Barbora Váchalová, harfenistky orchestru Národního divadla..
2013	Antonín Dvořák - Slovanské tance, Johannes Brahms - Uherské tance (výběr v originální verzi pro klavír na čtyři ruce), Kateřina a Lucie Pirochovy.
2014	Hudba pro varhany a violoncello od baroka po klasicismus, Eva Bublová - varhany, Bledar Zajmi - violoncello.
2015	Smyčcové kvarteto členů České filharmonie - Viktor Mazáček (první housle), Markéta Vokáčová (druhé housle), Lukáš Valášek (viola), Ivan Vokáč (violoncello).

Přehled programu jednotlivých ročníků boušinských benefičních koncertů⁷⁹

2004

Otevření Justynčiny stezky

Jedná se o okruh pro pěší, který měří 8 km a obsahuje 12 zastavení. Trasa vede od Slatinského mostu (Slatina nad Úpou) přes Boušín, Slatinské Končiny, Boušínskou lávku, dále pak přes osadu Mstětín, kolem Žebrácké rokle do obce Červená Hora a kolem zříceniny hradu Červená Hora zpět k Slatinskému mostu. Na stezce jsou rozmístěny tři informační tabule, které popisují přírodní, kulturní a místní zajímavosti. Projekt byl realizován za finanční podpory Královéhradeckého kraje a Svazku obcí 1866. Stezka byla slavnostně otevřena 19. září 2004.

2012

Na Boušín poprvé zavítala akce Noc kostelů

1. června 2012 proběhla v kostele Navštívení Panny Marie celostátní akce s názvem Noc kostelů. Zahájena byla v 18.00 hodin bohoslužbou slova, kterou vedl červenokostelecký kaplan Filip Foltán. Následoval výklad o historii kostela od Marie Koliskové, po němž kaplan Foltán pohovořil o významu liturgických předmětů, nádob i oblečení kněží. Poté Ondřej Kolisko promluvil o výzdobě kostela a následoval koncert varhan a flétny. Na varhany zahrál varhaník Antonín Nývlt a Magdalena Tylšová z Hořiček, na flétnu Ivona Szelke. Během krátkých přestávek si mohli návštěvníci prohlédnout celý kostel, a to včetně varhan. Celá akce byla zakončena přednáškou Ondřeje Kolisky o jeho cestě do Indie „Misia India 2011“.

⁷⁹ www.farnostbousin.cz/Koncerty.html.

Sepsáno k volnému šíření.

Boris7.